

A FÁJLMEGOSZTÁS – HAZAI ÉS UNIÓS JOGI SZEMMEL

1. A fájlcsere² szerzői jogi minősítése

A fájlcsere (*peer-to-peer*, P2P³) szerzői jogi minősítésével hazánkban eddig a legérzékenyebben a Szerzői Jogi Szakértő Testület foglalkozott.⁴

A fájlcsere kifejezés nem pontos. Maga a cselekmény részletesebb magyarázatot igényel a szerzői jogi minősítés céljára. Az SZJSZT megállapította: „*jogi értelemben vett cseréről nem feltétlenül lehet beszélni minden, a „fájlcsere” elnevezés alatt történő felhasználás esetében. ... Szó sincs a védett műveket, illetve szomszédos jogi teljesítményeket tartalmazó fájlok cseréjéről. Az ilyen fájlok az azokat a többi Internet-használó számára hozzáférhetővé tevő személyek számítógépén maradnak. Cseré esetén a műpéldányok száma nem változik. Abban az esetben viszont, amire félrevezető módon a 'fájlcsere' kifejezés utal, az érintett művek és teljesítmények óriási mértékű többszörözéséről és az erre a célra való hozzáférhetővé tételéről, mint szerzői jogi szempontból releváns – a művek és teljesítmények rendes felhasználása és a jogosultak jogos érdekei szempontjából fontos – cselekményekről van szó. Hasonló okokból szintén bizonyos fókig pontatlan a fájlok 'megosztására' való utalás.*”

¹ Faludi Gábor PhD, ügyvéd, egyetemi docens, Gyenge Anikó PhD, egyetemi adjunktus

² Az alábbi írás nem foglalkozik a fájl-, tipikusan videomegosztó szolgáltatást nyújtó tárhelyszolgáltatók jogállásával. Ezek esetében az a kérdés, hogy az írásban egyébként említett közvetítő szolgáltatói felelősségkorlátozás alá esnek-e, vagy az, hogy szerkesztve, tematizáltan tartják rendelkezésre az adott esetben jogsértő tartalmat, kivesszi-e ezeket a szolgáltatókat a felelősségkorlátozás hatálya alól. A felelősségkorlátozás mellett a másik jogi kérdés az, hogy e szolgáltatók kötelesek-e a jogsértőnek állított tartalom szűrésére. Előzetes döntéshozatali eljárásban az Európai Unió Bírósága erre a kérdésre a jövőben ad majd választ. A C-70/10. sz. ügyben (Scarlet Extended SA–SABAM) a kérdés az, hogy az Alapjogi Charta, az információs társadalmi és a jogérvényesítési irányelv, valamint a hírközlési és elektronikus kereskedelmi irányelv együttes alkalmazása megengedi-e a tagállamoknak, hogy bíróságai kötelezzék az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltatót arra, hogy teljes ügyfélköre vonatkozásában általánosan és megelőző jelleggel, kizárólag saját költségére és időbeli korlátozás nélkül valamennyi, szolgáltatásán áthaladó – kimenő és bejövő – elektronikus közlést szűrő rendszert működtessen, különösen a „peer-to-peer” szoftverek vonatkozásában, annak érdekében, hogy azonosíthassa a jogsértőnek állított tartalmat, majd blokkolja ezek átvitelét pusztán azon az alapon, hogy a felelősségkorlátozás a jogsértésben közreműködő szolgáltatóval szemben az eltiltás elrendelését nem korlátozza. Ha a szűrés/eltiltás elrendelhető, akkor az elrendelés során az arányosság elvét kell-e alkalmazni? (A kérdések szövegét szabadon, nem szó szerint közöltük – a szerzők.)

³ A peer-to-peer vagy P2P paradigma lényege, hogy az informatikai hálózat végpontjai közvetlenül egymással kommunikálnak központi kitüntetett csomópont nélkül. A peer-to-peer fogalom két hasonló, de célját tekintve mégis eltérő fogalomkör is takar: a számítógépek egyenrangú technológiai szintű kapcsolódási módját egy helyi hálózaton, valamint valamilyen célból közvetlenül kapcsolódó szoftvermegoldások működési elvét. (Wikipédia, a látogatás napja: 2011. augusztus 8.)

⁴ SZJSZT 07/08/1.

„A tárolt fájlhoz ... a tárolást ellenőrzése alatt tartó személy más személynek is hozzáférést enged, ennek keretében e személy a fájl tartalmát érzékelheti, és a fájlt saját ellenőrzése alatt álló hordozóra letöltheti.”

„Ez – a P2P rendszer sajátosságaitól függően – történhet anélkül is, hogy 'cserébe' az adott 'megosztással' összefüggésben, vagy egyáltalán, fájl lenne köteles megosztani a másik (többi), a 'fájlmegosztásban' részt vevő személyekkel.”

A fájlmegosztás a számítógépi operációs rendszerek szükséges része. Ezen alapul többek között az online közös munka, a tudományos, oktatási és végső soron bármely, a legtágabb értelemben vett ügyviteli munka- és információmegosztás, a számítógépi erőforrások összekapcsolása vagy akár az internetes platform útján történő telefonálás (VOIP⁵) egyik legelterjedtebb rendszere, a Skype is. A fájlmegosztás az ún. UGC⁶ hálózati terjesztésének is eszköze.

Ha a „megosztásra” kerülő fájl tartalma más személy javára szerzői/kapcsolódó jogi védelem alatt áll, a szerzői jogi megítélés nem tehető félre.

A fájlcsere több, mint szabad magáncélú másolás – ez szerzői jogi szemmel nyilvánvaló – hiszen

– megvalósul nyilvánossághoz közvetítés is a szerzői jogilag védett fájlok korlátlan számú személynek vezeték útján vagy egyéb módon való olyan továbbítása által, amely a fájlt megtekinteni és letölteni kívánó személy által megválasztott helyről történik, és

– a másolatkészítés sem csak magánérzékelés céljára, hanem nyilvánossághoz közvetítési célra is történik, tehát nem „tisztá” magáncélú másolásról van szó már a fájlmegosztás letöltési szakaszában sem.

A fájlmegosztási cselekmények fázisai szerint:

– a védett tartalom megosztásra szánt tárhelyre (mappába) feltöltése, illetve átmásolása nem magáncélú másolás,

– a megosztásra rendelkezésre tartás pedig nyilvánossághoz közvetítés,

– a megosztott fájl közönség általi letöltése (nem megosztásra szánt tárhelyre) a szabad felhasználás háromlépcsős tesztjének és a letöltő személy tudatállapotának⁷ alávett szabad felhasználás (magáncélú másolás) ahhoz képest, hogy egy szerzői jogi szabályozás értékeli-e, ha jogsértő forrásból történik a magáncélú másolat készítése.

⁵ Voice over internet protocol.

⁶ User generated content, a hálózati szolgáltatást igénybe vevő személy által készített tartalom; más, pl. Az Európai Bizottság Közleménye – Szerzői jog a tudásalapú gazdaságban (COM/2009/0532 végleges) 3.5. pontja szerint: UGC = user created content (felhasználók által létrehozott tartalom).

⁷ A felhasználó tudatállapotának figyelembevétele elsősorban attól függ, hogy egy állam szerzői joga hogyan kezeli a jogsértő forrásból származó magáncélú másolást. Az SZJSZT 17/2006. sz. véleménye alapján az ilyen magáncélú másolás a háromlépcsős tesztbe ütközik. Az ezt megerősítő, normába öntő Szjt.-módosításra irányuló javaslatot az Országgyűlés nem fogadta el. (Akkor esett volna ki a jogszerű szabad magánmásolás köréből a másolás, ha a kedvezményezett tudja vagy a körülmények alapján elvárható lenne, hogy tudja, hogy a másolat forrása jogsértő.)

Ezt részletesebben a hivatkozott SZJSZT-vélemény is kifejti:

„A szerzői művek és kapcsolódó jogi védelemben részesülő teljesítmények *'fájlcsereelő' rendszerben történő 'megosztása', hozzáférhetővé tétele szerzői jogi értelemben alapvetően két felhasználási mód alá tartozó felhasználási cselekményt valósít meg: ... többszörözést, valamint ún. a nyilvánosság számára lehívásra való (interaktív) hozzáférhetővé tételt.*”⁸

A lehívásra hozzáférhetővé tétel minden eleme csak akkor valósul meg, ha a fájlmegosztás során a fájlokat letöltésre kínáló fél a hálózatra van kapcsolódva. Ekkor valósul meg az a kettős feltétel, hogy a közönség tagja, tehát a megosztott fájlhoz hozzáférni kívánó személy az általa választott helyen és időben férhet a védett tartalomhoz. Ha azt tesszük fel, hogy egy fájlmegosztó hálózatban részt vevő valamennyi fél nincs egy időben a hálózatra kapcsolódva, akkor a hálózatra folyamatosan nem kapcsolódó személyek „szolgáltatása” a nyilvánossághoz közvetítés egyéb módjának [Szjt. 26. § (8) bekezdés, első mondat] inkább megfelel. E részletes megkülönböztetésre abban az esetben van szükség, ha a minősítéshez abból indulunk ki, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tétel cselekményéhez a védett tartalom *folyamatos rendelkezésre tartása* is hozzátartozik. Ez a szóban forgó felhasználási mód fogalmának nem kifejezett része, de a lehívásra hozzáférhetővé tétel nemzetközi szerzői jogi meghatározásának háttéréből⁹ le lehet vezetni azt a következtetést, hogy az egyezményes fogalmat arra tekintettel alkották meg, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tételt felkínáló „tartalomszolgáltató” a hálózaton folyamatosan elérhető. Ez következik ugyanis abból, hogy a közönség tagja az általa megválasztott időben férhet hozzá a felkínált védett tartalomhoz.

Mindkét felhasználási módra nézve a szerzői jogosultakat engedélyezési jog illeti meg. A kapcsolódó jogi jogosultakat a lehívásra hozzáférhetővé tételre nézve engedélyezési jog,¹⁰ az egyéb nyilvánossághoz közvetítés tekintetében pedig az előadóművészeket és hangfelvétel-előállítókat díjigény,¹¹ a rádió- és televíziószervezeteket – értelmezéstől függően – engedélyezési jog,¹² az adatbázis-előállítókat engedélyezési jog¹³ illeti meg. A filmelőállítókat – szomszédos jogaik tekintetében – az ún. egyéb nyilvánossághoz közvetítés engedélyezésére nézve nem illeti meg vagyoni jog.¹⁴

⁸ Itt hivatkozott SZJSZT-vélemény, p. 5.

⁹ A WIPO 1996. december 20-án Genfben aláírt Szerzői Jogi Szerződésének (a továbbiakban: WCT) 8. cikke és az Előadásokról és a Hangfelvételekről szóló Szerződésének (a továbbiakban: WPPT) 11. és 14. cikke.

¹⁰ Szerzők: Szjt. 26. § (8) bekezdés 2. mondat, hangfelvétel-előállítók: Szjt. 76. § (1) bekezdés c) pont, előadóművészek: Szjt. 73. § (1) e) pont, rádió- és televízió szervezetek: Szjt. 80. § (1) bekezdés d) pont, filmelőállítók: Szjt. 82. § (1) bekezdés c) pont.

¹¹ Szjt. 77. § (1), (2) bekezdés.

¹² Szjt. 80. § (1) bekezdés a) pont (ha a fájlmegosztásban részt vevő személyt a szóban forgó szabályban meghatározott felhasználónak feleltetjük meg).

¹³ Szjt. 84/A. § (1) bekezdés b) pont.

¹⁴ A filmalkotások előállítói mint a rájuk átruházott szerzői vagyoni jogok jogosultjai szerzőként kizárólagos engedélyezési joggal rendelkeznek mind a lehívásra hozzáférhetővé tétel, mind pedig bármely más nyilvánossághoz közvetítésre nézve [Szjt. 26. § (1)–(8) bekezdés].

Az alábbiakban a fájlmegosztási cselekményt a többszörözés(ek) mellett a közkeletűbben használt lehívásra hozzáférhetővé tételnek tekintjük.

E felhasználáshoz tehát az érintett jogosultak engedélyére van szükség. Az engedélyezés kizárólagos jogok gyakorlása útján történhet. Ez másfelől azt jelenti, hogy az adott jogot vagy egyedi, vagy közös jogkezelés útján lehet gyakorolni. A közös joggyakorlást a törvény a kisjogos zeneművek esetében kilépési jog biztosítása mellett írja elő, mintegy ajánlja.¹⁵

A védett műveket és teljesítményeket tartalmazó fájlok nonprofit megosztása emlékeztet a dologi hordozón rögzített tartalom magán- (tehát nem nyilvános) haszonkölcsönére, amely szerzői jogi szempontból nem minősül engedélyköteles felhasználásnak. Ezért e szempontból is vizsgálni szükséges a fájlmegosztást.

Az SZJSZT megállapította, hogy *„szemben a mű-, illetve a hang- vagy képhordozó haszonkölcsönbe adásával, amely a nyilvánosság hiánya esetén (pl. ha ismerős számára egyedi 'kölcsönadásról' van szó) szerzői jogi szempontból nem releváns cselekmény, a 'fájlcserélő' rendszerben történő hozzáférhetővé tétel a szolgáltatás természeténél fogva mindenképpen nyilvánossághoz való közvetítésnek minősül, ... a lehívás céljára történő hozzáférhetővé tétel megvalósul, mihelyt a védett művet, illetve szomszédos jogi teljesítményt feltöltik a merevlemez megosztott könyvtárába; tehát nem szükséges vizsgálni, hogy azt hányan hívták le, illetve, hogy egyáltalán lehívták-e ténylegesen.”*

Az engedélyezés alá nem tartozó magánhaszonkölcsönrel való összehasonlítás azért sem helytálló, mert

„– a jogrendszerek jelentős részében az adat (akár a műhordozó adat) nem minősül dolognak, a haszonkölcsön pedig csak dologra vonatkozhat,

– ha dolognak is minősül(ne) az adat egyes jogrendszerekben a szerzői jogi védelemtől függetlenül, a polgári jogi haszonkölcsön esetében a művet hordozó dolog egyszerre csak egy helyen, a haszonkölcsönbe vevőnél lehet, míg a 'fájlcseré' sokszorozza a műpéldány-másolatokat,

– a 'fájlcseré' szerzői jogi értelemben szukcesszív nyilvánosságot¹⁶ valósít meg, tehát a 'fájlcseré' nem lehet magán,

– ha az előbb említett elemek alapján nyilvános haszonkölcsönnek tekinthetnének a „fájlcserét“, az nem lehetne szabad felhasználás, mert azt egyrészt a háromlépcsős teszt, másrészt az EGT-ben a másodlagos közösségi jog¹⁷ is korlátozza (az intézmények bizonyos kategóriái mentesíthetők a kizárólagos jog és a díjigényre korlátozott haszonkölcsönzési jog alól).¹⁸

¹⁵ Szjt. 27. § (3) bekezdés, az előadóművészi joggyakorlás is ehhez igazodik.

¹⁶ Vö.: C-306/05, Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE), v Rafael Hoteles SA, 42–45. bekezdés.

¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról (kodifikált változat), 6. cikk.

¹⁸ Itt hivatkozott SZJSZT-vélemény, p. 13.

A szerzői jogi minősítés során nem lehet elmenni a fájlmegosztást lehetővé tevő támogatórendszerek működtetőinek felelőssége mellett. E személyek – az alkalmazott fájlcsere-modelltől függően – szolgáltatók, ún. „hubüzemeltetők”. Jogállásukkal foglalkozik mind a hivatkozott SZJSZT-vélemény, mind pedig az egyre bővülő külföldi bírói gyakorlat és az azt feldolgozó irodalom is.

Felelőségük megítélésének az az alapkérdése, hogy maguk a fent részletezett felhasználási cselekményeket nem valósítják meg,¹⁹ de azokat elősegítik azzal, hogy az internetes hiperhivatkozással azonos vagy ahhoz hasonló technikával lehetővé teszik, hogy a fájlmegosztásban részt venni kívánók egymást, pontosabban az általuk felkínált tartalmat megtalálhassák, érzékelhessék és letölthessék.

Az SZJSZT-vélemény megállapította, hogy

„A hub üzemeltetője olyan személy, akinek/amelynek a szolgáltatását a 'fájlcsereelő' rendszeren megvalósuló szerzői jogsértés elkövetéséhez igénybe vették. Bár a hatályos Sztj. az ilyen közreműködő személyek közvetlen felelősségét a jogsértéssel kapcsolatban nem állapítja meg, velük szemben azonban a polgári jogérvényesítés körében bizonyos objektív jogkövetkezmények alkalmazását lehetővé teszi. A hatályos Sztj. 94. §-ának (3) bekezdése alapján a jogsértés vagy a jogsértéssel fenyegető cselekmény abbahagyását és a további jogsértéstől való eltiltást a hub üzemeltetőjével szemben is követelni lehet. Továbbá jogsértéshez kereskedelmi mértékben nyújtott szolgáltatás esetén a 94. § (4) bekezdése alapján a 'fájlcsereelő' rendszer üzemeltetője kötelezhető a jogsértéssel kapcsolatos adatszolgáltatásra is. Szerzői jogsértés esetén az Sztj. 94. §-ának (8) bekezdése értelmében a 'fájlcsereelő' rendszert irányító szoftvert futtató számítógép mint a jogsértés eszköze, lefoglalható, feltéve, hogy a tulajdonosa tudott vagy az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellett volna a jogsértésről.”

Emellett a hub üzemeltetője információs társadalomban nyújtott szolgáltatásnak minősíthető szolgáltatást nyújt, amely az Elkertv. 2. §-ának ld) pontja értelmében vett kereső szolgáltatáshoz áll a legközelebb ... A hub üzemeltetőjének felelőssége az Elkertv. 7. § (2) és (4) bekezdése, valamint 11. §-a alapján a fájlcsereben részt vevők által megosztott jogsértő tartalommal okozott jogsértéssel kapcsolatban megállapítható, ha tudomással bír a jogsértésről, vagy ha arról nincs tudomása, a jogosult értesítése folytán való tudomásszerzését követően az Elkertv. 13. §-ában meghatározott értesítés ellenére, az ott meghatározott módon és határidők szerint nem intézkedik a jogsértő tartalom eltávolításáról (ún. notice-and-take-down eljárás).”

A hubüzemeltető büntetőjogi felelőssége is vizsgálható:

¹⁹ Az első, klasszikus, ún. Napster- eset korában még a fájlmegosztást elősegítő szolgáltatás tartalmazott egy olyan központi adatbázist, amelyben megvalósult a szerzői jogi szempontból releváns többszörözés; A&M RECORDS, INC. v. NAPSTER, INC., 03/25/02 U.S. 9th Circuit Court of Appeals, Case Numbers: 01-15998, 01-16003, 01-16011, 01-16308, <http://caselaw.lp.findlaw.com> (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

„A Btk. 329/A. §-a szerinti szerzői és szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének elkövetése esetén a fentieken túl a hub üzemeltetője bűnsegédként büntetőjogilag is felelősségre vonható, amennyiben az általa ismert konkrét jogsértéshez a hubszolgáltatás biztosításával szándékosan segítséget nyújt.”²⁰

A bírói gyakorlatot vizsgáló szakirodalom jut olyan következtetésre is, hogy a fájlmegosztás nem vitatott szerzői jogi minősítése mellett, arra építve, nemzetközi egyezményes megoldás útján a hubüzemeltető bírói gyakorlatban már kialakított közvetett jogi felelősségének megállapításával,²¹ valamint a megfelelő gondosság követelményének műszaki eszközök biztosításában álló előírásával lehet jogi megoldást keresni a fájlmegosztásra.²²

2. A fájlmegosztásban részt vevő személyt megillető adatvédelem

A hubüzemeltetővel, illetve a fájlmegosztásban részt vevő személy számára elektronikus hírközlési és információs társadalmi szolgáltatást nyújtó szolgáltatóval szemben a szerzői jogi jogsértési szabályok alapján tehát tájékoztatási igény érvényesíthető, ha a hub vagy más, fájlcsere segítő szolgáltatás üzemeltetése kereskedelmi mértékű, azaz – a jogszabály definíciója szerint – a szolgáltatás jellegéből és mennyiségéből nyilvánvaló, hogy a szolgáltatás

²⁰ Itt hivatkozott SZJSZT-vélemény, p. 6–7.

²¹ Mezei Péter: A digitális sampling és a fájlcsere kihívásai a szerzői művek szabad felhasználására. PhD-értekezés, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2009, p. 138–154.

²² Compromise solutions are being sought in the area of a construction of certain duties of diligence (i.e. precautionary requirements, such as warning, monitoring, and/or filtering activities) on the part of manufacturers. The absence of such measures serves – as in *Grokster*, and similarly in *Universal Music v. Sharman* – as a possible objective indication of an intentional incitement or at least inducement. In German law, dependent on the violation of certain reasonable warning, control and monitoring obligations, similar solutions are sought. Such duties of diligence will be decisively intensified when certain marketing activities clearly indicate an active role of the secondary infringer. ... To the extent that the solution to specific cases via the arrangement of certain reasonable warning, monitoring, control, and filtering duties to safeguard the interests of the rightholders is possible, the established instruments of copyright are sufficient. ... However, this means that ultimately it is no longer the warning, control and monitoring duties alone which are concerned, but rather specific responsibilities deriving from the product design as such, in the sense of a certain „danger potential“, which is no longer accepted by law. This indeed would constitute a break with the established tradition of secondary liability in copyright law, albeit such approaches are present in German general tort law. The specific cases involving the P2P file-sharing systems in *Grokster* or in the German *Cybersky* case could be solved by focusing on the allegedly active, „inducing“ role of the technology provider. But as soon as technology providers fulfil the requirements of the *Grokster* decision or the *Cybersky* judgment and therefore behave „neutrally“, the problem will present itself anew in its essential form. The appeals for appropriate action on the part of legislators – not only on the part of the courts – will then become even louder. ... *Nevertheless, a meaningful solution to the problem can only occur in an international context and in close cooperation between the EU and USA. This is due to the global dimension of the utilisation of protected subject matter in the internet.*” Gerald Spindler, Matthias Leistner: Secondary Copyright Infringement – New Perspectives in Germany and Europe. IIC, 2006, Heft 7, 788. Az idézetek a Conclusions c. szerkezeti egységből vannak válogatva.

közvetlenül vagy közvetetten kereskedelmi vagy más gazdasági előny szerzését szolgálta. Az említett szolgáltatások jellegéből rendszerint nyilvánvalóan következik a kereskedelmi vagy más gazdasági előny szerzésének célja. Azt is figyelembe kell venni, hogy a fájlmegosztásban részt vevő személy számára hálózati hozzáférést és tárhelyet biztosító szolgáltató felelőssége a harmonizált közösségi jog alapján korlátozott.

A fájlmegosztásban részt vevő személyek információs társadalomban nyújtott és egyben elektronikus hírközlési szolgáltatások igénybe vevői, akiket adatvédelem illet meg. Az adat-szolgáltatási kötelezettséget tehát kizárhatják az elektronikus kereskedelmi felelősségkorlátozó, továbbá az elektronikus kereskedelmi, illetve elektronikus hírközlési jogi adatvédelmi szabályok. Az utóbbiak elsőbbsége mellett foglalt állást a C-275/06. számú, előzetes döntéshozatali eljárásban született európai bírósági ítélet.²³

A határozat végső soron kimondja, hogy a személyes adatokhoz fűződő jog (a fájlmegosztásban résztvevők adatairól van szó) magasabb szintű alapjogi védelmet élvez, mint a szerzők és más érintett jogosultak tulajdoni alapjogi védelemben részesülő engedélyezési joga, amelyet egyébként a jogsértők adatai nélkül a közvetlen jogsértőkkel szemben nem lehet gyakorolni.

Az ügyben feltett kérdés „egyszerű”. Köteles-e kiadni a közvetítő szolgáltató a fájlmegosztásban részt vevő ügyfele személyes adatait a szerzői (kapcsolódó) jogi jogosultnak abból a célból, hogy jogérvényesítési eljárást folytathasson le a fájlmegosztó ellen. Hangsúlyozni kell, hogy a határozat nem a hubüzemeltetők felelősségével foglalkozott.

Más szóval a kérdés úgy szól, hogy a közvetítő szolgáltatónak kell-e tájékoztatást adnia a szolgáltatását igénybe vevő, jogsértő magatartást megvalósító tartalomszolgáltató személyről, vagy mentesül ezen kötelezettség alól a felelősség korlátozására vonatkozó, továbbá a tartalom figyelése alól mentesítő elektronikus kereskedelmi és az említett adatvédelmi rendelkezésekre történő hivatkozással.

Az elektronikus kereskedelmi felelősségkorlátozás a közvetítő szolgáltatót kizárólag a jogsértő tartalommal, pontosabban annak hozzáférhetővé tételével összefüggő kártérítési és egyéb, pénz fizetésében álló felelősség alól mentesíti. A jogalkotói cél az volt, hogy a közvetítő szolgáltatókat az anyagi (pénz fizetésében álló) felelősség alól mentesítsék azért, hogy ne terhelje az e-gazdaság fejlődését, és általában az internethasználat terjedését az anyagi joghátránnyal való fenyegetettség olyan esetekben, amikor nem várható el a közvetítő szolgáltatótól a más által közrebocsátott tartalom ellenőrzése.

A közvetítő szolgáltató is köteles a jogsértés abbahagyását, eltiltását elrendelő bármely (polgári jogi, büntetőjogi, közigazgatási jogi) jogalapon hozott határozatot teljesíteni.

Ennek jogalapja lehet bármely olyan közvetítő szolgáltatói cselekmény, amely túlnyúlik az Sztj. 35. § (6) bekezdésében meghatározott szabad felhasználáson (ún. ideiglenes vagy

²³ Ún. Promusicae-ügy, C-275/06, Productores de Música de España (Promusicae) vs. Telefónica de España SAU.

átmeneti többszörözés), tehát szerzői jogi engedélyezés alá esik (ilyen lehet kétségkívül a tárhelyszolgáltatás alapján végzett tartós tárolás, és e körbe tartozhatnak a gyorsító tárolás egyes esetei is).

A közvetítő szolgáltatók felelősségkorlátozása – mivel az a tájékoztatási joggal nincs kapcsolatban – önmagában nem zárja ki a jogsértésben közreműködő, kereskedelmi mértékű szolgáltatást nyújtó személlyel szemben a tájékoztatáshoz való jog gyakorlását.

Más eredményre vezet azonban az adatvédelmi szabályok és a tájékoztatási jog összevetése.

A Promusicae-döntés kimondta, hogy „fájlcsereelő” rendszereken elkövetett szerzői jogi jogsértés esetén az internetszolgáltató nem köteles polgári bíróság előtt folyamatba tett eljárásban kiadni azon személyek IP-címét, internetre való csatlakozásuk napját és időpontját, akiknek internet-hozzáférést biztosít. A határozat összeveti a tulajdoni és a hatékony jogorvoslatához való alapjogokat (Alapjogi Charta 17. és 47. Cikk) a személyes adatok védelméhez és a magánélet tiszteletben tartásához való joggal (EJEE 8. Cikk, Alapjogi Charta 7. és 8. Cikk). Végül soron az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv ernyője alá helyezi az adatvédelmi jog, a magánszférához való jog javára szóló döntést. „E különböző jogok és érdekek közötti igazságos egyensúly megteremtését lehetővé tevő mechanizmusokat egyrészt maga a 2002/58/EK irányelv határozza meg annyiban, amennyiben olyan szabályokat ír elő, amelyek meghatározzák, hogy mely helyzetekben és milyen mértékben jogszerű a személyes adatok feldolgozása, és milyen védelmi intézkedéseket kell hozni ...”

Az EUB arra a következtetésre jutott, hogy a közösségi jog azonban megköveteli az említett tagállamoktól, hogy ezen irányelvek átültetése során azok olyan értelmezésére támaszkodjanak, amely lehetővé teszi a közösségi jogrend által védett különböző alapjogok igazságos egyensúlyának a biztosítását, továbbá a felsorolt irányelveket úgy kell értelmezniük, hogy az az említett alapjogokba vagy más közösségi jogi általános alapelvbe, mint az arányosság elve, ne ütközzön.

Összefoglalva: a fájlmegosztást lehetővé tevő internet-hozzáférést, tárhely- és gyorsító tárolási szolgáltatást nyújtó szolgáltatótól – némi leegyszerűsítéssel – nem követelhető, hogy adja meg a szerzői jogi jogsértést elkövető személy adatait polgári jogi igényérvényesítés céljára.

A C-557/07 sz. ügyben hozott indokolt végzésében²⁴ az EUB viszont már árnyaltabban fogalmazott:

„A **közösségi joggal ... nem ellentétes az, ha a tagállamok a személyes jellegű forgalmi adatok harmadik magánszeméllyel való közlésére vonatkozó kötelezettséget állapítanak meg szerzői jogok sérelme miatt polgári peres eljárás indításának lehetővé tétele érdekében. A**

²⁴ LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH–Tele2 Telecommunication GmbH.

közösségi jog azonban megköveteli, hogy a tagállamok az Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, az Infosoc-irányelv, a hírközlési adatvédelmi és a jogérvényesítési irányelv²⁵ átültetésekor ezen irányelvek olyan értelmezésére támaszkodjanak, amely lehetővé teszi a szóban forgó különböző alapvető jogok közötti megfelelő egyensúly biztosítását. ... arra is [kötelesek], hogy ne támaszkodjanak ezen irányelvek olyan értelmezésére, amely sérti az alapvető jogokat vagy a közösségi jog egyéb általános elveit, úgy mint az arányosság elvét.

A jogérvényesítési irányelv felülvizsgálatát előkészítő bizottsági közlemény²⁶ már ennél is továbbmegy: a Bizottság megállapítja, hogy nem elégséges, ha a két érdek közötti egyensúlyt a tagállamok maguk próbálják kialakítani, hanem szükséges az adatszolgáltatási igény és a személyes adatok védelme közötti egyensúly megállapítása uniós szinten. A döntés azért sem hagyható a tagállamokra, mert rosszabb esetben az adatszolgáltatási igény egyáltalán nem érvényesíthető a személyes adatok védelmével szemben, jobb esetben a tagállamok egymástól teljesen eltérő módon kísérik meg megtalálni a kiegyensúlyozott megoldást.

A C-557/07 döntés fontos, gyakran elhanyagolt érdemi része, hogy a hozzáférést biztosító, tehát tárhelyszolgáltatást nem nyújtó szolgáltatót az Infosoc-irányelv 8. cikkének (3) bekezdése értelmében²⁷ vett „közvetítő szolgáltatónak” kell tekinteni.

A döntések figyelmen kívül hagyják azt a tényt, hogy a fájlcserező személyek nem egyszerűen szolgáltatást igénybevevők, hanem tartalomszolgáltatók. Erre a körülményre az indokolások ki sem térnek. A fájlcserezők valójában túllépnek az ún. magánjellegű közlésen, amikor fájlmegosztásban vesznek részt, és más személy kizárólagos joga által védett tartalmat tesznek nyilvánosan hozzáférhetővé.

Az ún. magánjellegű közlés fogalma²⁸ a minősítés kulcsa. E fogalmat az elektronikus kereskedelmi törvényben 2007 folyamán akként módosították, hogy pusztán nyelvtani értelmezés alapján átfoghatja a fájlmegosztásban való részvételt is.

Ha egy személy „hálózati jelenléte” nem éri el az információs társadalmi szolgáltatás szintjét, vagyis csak magánközlés zajlik elektronikus úton, akkor az elektronikus kereskedelmi és az elektronikus hírközlési adatvédelmi szabályok logikája szerinti magánközli személyre (igénybe vevőre) nézve *helyesen* nem érvényesíthető a tájékoztatáshoz való jog. Névtelen maradhat akkor is, ha szerzői vagy iparjogvédelmi jogot sért. Ha viszont a fájlmegosztás nem

²⁵ Az egyszerűbb olvashatóság kedvéért elhagytuk az irányelvek teljes címét és számozását.

²⁶ http://www.sztmh.gov.hu/jogervenyesites/Bizottsagi_kozlemeny_jogervenyesitesi_iranyelv.pdf (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

²⁷ A tagállamok biztosítják, hogy a jogosultak kérelmezhessék az ideiglenes intézkedést olyan közvetítő szolgáltatókkal szemben, akiknek a szolgáltatásait harmadik személy szerzői jog vagy szomszédos jogok megsértése céljából veszi igénybe.

²⁸ „E törvény hatálya nem terjed ki az olyan közlésre, amelyet gazdasági vagy szakmai tevékenység, vagy közfeladat körén kívül eső célból eljáró személy tesz információs társadalommal összefüggő szolgáltatás igénybevételével, ideértve az ilyen módon tett szerződési nyilatkozatokat is.” 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről, 1. § (4) bekezdés.

magánközlés, az adatvédelmi szempont nem áll meg. Ekkor ugyanis a magánszemély tartalomszolgáltatóvá válik. E minőségében pedig már nem illetné meg az adatvédelem [a tartalomszolgáltatói minőség akár jogi, akár természetes személyhez tapadhat az információs társadalomban szolgáltatást nyújtó személy (szolgáltató) fogalmi meghatározása alapján].²⁹

Külön érdemes kitérni a tartalomszűréssel, azaz a jogsértések megelőzésével kapcsolatos igényre is. Ezt a jogosultak a hozzáférést biztosító és/vagy gyorsító tárolási és/vagy keresőmotor-szolgáltatást nyújtó szolgáltatóval szemben próbálják érvényesíteni azon az alapon, hogy ha igazolják, hogy jogsértő tartalomhoz hozzáférhetővé tétel, ilyen tartalom gyorsító vagy tartós tárolása történik a szolgáltatónál, akkor az értesítésre történő eltávolításon túl az a kötelezettség is terheli a szolgáltatót a vele szemben akadálytalanul érvényesíthető eltöltési igény keretében, hogy szűrje a tartalmat, azaz akadályozza meg a jövőbeli jogsértést. A vita ilyenkor Európában az Elker-irányelv 15. Cikke³⁰ és az ehhez tartozó preambulumbekendések (47 és 48)³¹ értelmezése körül folyik. A szóban forgó irányelvi rendelkezés magyar megfelelője: „A közvetítő szolgáltató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információt, továbbá nem köteles olyan tényeket vagy körülményeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak”.³² Az irányelvi rendelkezést és preambulumbekendéseket idéző lábjegyzetek dőlten szedett szövegrészei világosan mutatják az értelmezés terét. Tilos általános tartalom-ellőrzési/-szűrési kötelezettséget megállapítani, de ezen nem jelenti azt, hogy egyes esetekben a jogsértést megelőző szűrésre ne lenne kötelezhető a szolgáltató.

²⁹ Elkertv. 2. § k) Szolgáltató: az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó természetes, illetve jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet.

³⁰ 15. cikk

Az általános nyomon követési kötelezettség hiánya

(1) A tagállamok nem állapítanak meg a szolgáltatókat terhelő olyan általános kötelezettséget, amely szerint a 12., 13. és 14. cikk hatálya alá tartozó szolgáltatások nyújtása során az általuk továbbított vagy tárolt információkat nyomon kellene követniük, *sem olyan általános kötelezettséget*, amely szerint jogellenes tevékenységre utaló tényeket vagy körülményeket kellene kivizsgálniuk.

(2) A tagállamok az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások nyújtói számára megállapíthatnak olyan kötelezettségeket, amelyek szerint azonnal tájékoztatniuk kell az illetékes közigazgatási hatóságokat a szolgáltatásuk igénybe vevői által folytatott, jogellenesnek vélt tevékenységekről vagy nyújtott információkról, illetve olyan kötelezettségeket, amelyek szerint az illetékes hatóságokkal, azok kérésére, közölniük kell azokat az adatokat, amelyek lehetővé teszik szolgáltatásuk olyan igénybe vevőinek azonosítását, akikkel, illetve amelyekkel adattárolási megállapodásaik vannak.

³¹ (47) Az, hogy a tagállamok nem írhatnak elő a nyomon követésre vonatkozó kötelezettséget a szolgáltatók számára, *csak az általános jellegű kötelezettségekre vonatkozik; nem érinti azonban az egyedi esetben alkalmazandó nyomon követési kötelezettségeket*, és különösképpen nem érinti a nemzeti hatóságoknak a nemzeti jogszabályokkal összhangban hozott intézkedéseit.

(48) Ez az irányelv nem érinti a tagállamoknak azt a lehetőségét, hogy megköveteljék azoktól a szolgáltatóktól, akik, illetve amelyek a szolgáltatásuk igénybe vevői által rendelkezésre bocsátott adat számára szolgáltatnak tárhelyet, hogy a *tőlük ésszerűen elvárható, a nemzeti jogszabályokban meghatározott gondossággal járjanak el egyes jogellenes tevékenységek felderítése és megelőzése érdekében.*

³² Elkertv. 7. § (3) bekezdés.

Anélkül, hogy a korábbi, e tárgyú esetek tárgyalásába belemennénk, a kézirat lezárásakor fennálló helyzet ellentmondásos állását érdemes bemutatni. A SABAM vs. SCARLET³³ (korábban Tiscali)-ügy az Európai Bíróság előtt van. Tárgya éppen az, hogy kötelezhető-e konkrét jogvitában tartalomszűrésre/-ellenőrzésre, a jogsértés megelőzésére a szolgáltató azon az alapon, hogy ellene eltiltás szabadon elrendelhető, azaz az eltiltásnak a közvetítő szolgáltató javára szóló felelősségkorlátozás nem akadályozza?

3. Jogi megoldás keresése (befejezetlen történet)

A fájlmegosztás útján folyamatosan jelentős mértékű szerzői és kapcsolódó jogi jogsértés történik. A tényleges jogsértőket a polgári jogi jogérvényesítés³⁴ nem éri el, a fájlcsere lehetővé tevő személy/szolgáltató az egyes jogrendszerekben a közvetett jogsértési felelősség alapján vonható felelősségre. A híres Grokster-ügyben³⁵ az USA Legfelsőbb Bírósága elmarasztalta közvetett jogsértés miatt a fájlcsere támogató szoftver előállítóját, a másik hírhedt fájlcsereprogram, a Kazaa előállítójával pedig a jogosultak számos pert lezárva megegyeztek. Ahol a jogrendszer nem ismeri a szerzői jogi közvetett jogsértést, de a szerzői jogi törvény mögött polgári jogi (magánjogi) kódex alkalmazandó, megfelelő kártérítési alakzatok (pl. Németország – Störerhaftung³⁶) alkalmazása útján lehet a fájlcsere lehetővé tevő, és rendszerint vagyoni előnyhöz jutó személyeket felelősségre vonni.

Az Európai Unió egyes országaiban a legutóbbi időben a fájlmegosztó (magán)személyekkel szemben alkalmazható közigazgatási jellegű szankció került előtérbe. E szankciók bevezetésének tervezése közben került sor a hírközlésre vonatkozó uniós irányelvek felülvizsgálatára. A 2009. évi módosításokból (2009/140/EK és 2009/136/EK irányelv) kitűnik, hogy az internet-hozzáférés az információs alapjog része. A kompromisszumos megoldás lényege: „Ez az irányelv **nem ad felhatalmazást, de nem is tiltja** a nyilvánosan hozzáférhető elektronikus hírközlési szolgáltatók számára, hogy olyan feltételeket szabjanak, amelyek korlátozzák az egyes szolgáltatások vagy alkalmazások végfelhasználók általi hozzáférését és/vagy használatát, amennyiben ezt a nemzeti jogszabályok megengedik, és összhangban van a közösségi joggal, de kötelezettséget ír elő az ilyen feltételekről való tájékoztatásra vonatkozóan. A szolgáltatások és alkalmazások végfelhasználók általi elektronikus hírközlési hálózatokon keresztül történő használatára vonatkozó nemzeti intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk a termé-

³³ C-70/2010.

³⁴ A fájlcsere tömegessége okán azt kell mondanunk: szerencsére.

³⁵ A döntés összefoglalója: <http://www.law.cornell.edu/supct/html/04-480.ZS.html>, a teljes döntés: <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=000&invol=04-480> (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

³⁶ L. a német BGH első ilyen döntése: ügyszám: I ZR 35/04, <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/list.py?Gericht=bgh&Art=en&Datum=Aktuell&Sort=12288> (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

szetes személyek alapvető jogait és szabadságait, ideértve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkében meghatározott, a magánélethez és a tisztességes eljáráshoz való jogot is.”³⁷ Ebből adódóan a magánszféra, az információs alapjog, tehát az Alapjogi Charta és az Európai Emberi Jogi Egyezmény tiszteletben tartása mellett csak bírói döntés alapján és a jogsértő magánszemély anonimitásának megőrzése mellett korlátozható/lassítható/zárható ki a fájlcseré/-megosztás útján szerzői jogot sértő személyek hálózati hozzáférése. Ezt Franciaország egy közigazgatási hatóság (HADOPI) által kezdeményezhető, csak bíróság által kiszabható büntetőszankcióként vezette be a jogsértő anonimitásának megtartása mellett, az Egyesült Királyság szintén ilyen megoldást vezetett be jogalkotási úton,³⁸ míg más tagállamokban (pl. Írország) az érdekeltek közti megállapodás alapján történik meg a hálózati hozzáférés korlátozása. A hírközlési szabályok alapján a szolgáltatók általános szerződési feltételeinek tartalmazniuk kell a hozzáférés korlátozhatóságára vonatkozó tájékoztatást. Frank La Rue, az ENSZ különleges jelentéstevője az Emberi Jogi Bizottságnak készített jelentésében³⁹ ugyanakkor élesen bírálta és a véleménynyilvánítás emberi joga aránytalan korlátozásának nevezte jelentésében ezeket a szabályozási megoldásokat. Bár a jelentés jogi kötőerővel nem bír, az internet-hozzáférés elsőbbségét valló megközelítés politikai szintre emelkedésének fontos lépéseként kell értékelni.

A büntetőjogi jogérvényesítés elérheti a magánszemélyeket, itt az adatvédelmi szempont nem előzi meg a bűnüldözési célt. Az ultima ratio alkalmazását azonban a szellemi tulajdonjog egy mindennaposá vált, tömeges cselekmény esetében nem tűzheti ki célul. Ha egy állam csak a kereskedelmi haszonszerzési célzatú cselekményeket rendeli büntetni, a büntetőszankció alkalmazása a fájlcserélő magánszeméllyel szemben nem kerülhet szóba.

Emiatt a fájlmegosztás kérdésére elsősorban nem a fájlcserélők szankcionálásával kellene válaszolni, hanem a szerzői jogban a tömegesen előforduló, és sem egyedileg, sem közös joggyakorlással nem engedélyezhető felhasználások jogosítására bevált technikákat volna célszerű alkalmazni. A fájlcseré témakörében hazánkban eddig született nagyobb lélegzetű munkák (doktori értekezések) némelyike⁴⁰ egyébként a szabad felhasználást találná elsősorban morálisan indokoltnak. Ezt a megközelítést nem lehet osztani. A szabad felhasználás nemzetközi egyezményes határait megvonó háromlépcsős teszt ilyen széles körű, tömeges kivételt nem visel el.

³⁷ A 2009/13/EK irányelvvel módosított 2002/22/EK irányelv (egyetemes szolgáltatási irányelv) 1. Cikk 3. bekezdése.

³⁸ Digital Economy Act: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/24/contents> (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

³⁹ <http://documents.latimes.com/un-report-internet-rights/> (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

⁴⁰ Mezei: i. m. (21); Bodó Balázs: Szükség törvényt bont (A kalózok szerepe a kulturális termelés és csere folyamataiban a könyvnyomtatástól a fájlcserélő hálózatokig). PhD-értekezés, Budapest, 2010.

A szankcionálást egyébként nem célszerű elvetni, de a szankciókat – ahogy ezt a fent idézett irodalmi hivatkozás is célszerűnek látja – nemzetközi konszenzus keresése útján elsősorban a hubüzemeltetők közvetett felelősségére kellene építeni. A hubszolgáltatást is be kellene vonni a felhasználási cselekmények körébe. A hubüzemeltetés ugyanis nem jótékony, hanem gazdasági, üzleti szolgáltatás. Ha – nemzetközi egyetértéssel – el lehetne érni, hogy a hubüzemeltetőkkel szemben a szellemi tulajdon-jog megsértése esetére rendelkezésre álló teljes, nemzetközi és uniós jog alapján egységesített polgári jogi fegyvertár rendelkezésre álljon, az egyik oldalról lehetővé tehetné vagy az engedélyezést, mégpedig ott, ahol a bevétel keletkezik, vagy a szankciók alkalmazása csökkenthetné a fájlmegosztás tömegességét.

Ha a hubüzemeltetők „bevonása” nem oldható meg, és – amint ez látható – a fájlmegosztó magánszemélyek üldözése zsákutca, a fájlmegosztást jogszerű cselekménnyé kell tenni. Ez az út a mai jogi keretek között engedélyezési jog gyakorlása útján csak akkor lenne járható, ha legalább kilépést nem engedő, kötelező közös jogkezelés, vagy még inkább díjigény előírható lenne a fájlmegosztással leírható felhasználás engedélyezésére.

Mértékadó jogirodalmi álláspont szerint⁴¹ a lehívásra hozzáférhetővé tétel engedélyezési jogának korlátozása legfeljebb a kilépést engedő kiterjesztett közös jogkezelésig áll összhangban az alkalmazandó szerzői jogi egyezményekkel. Mások – így a francia jogalkotó is – módot látott volna egy, a hálózati hozzáférést és tárhelyet biztosító szolgáltatás árába beépített, az üreshordozó-jogdíj „folytatását” jelentő díj bevezetésére.

A kötelező közös jogkezelés, illetve a díjigény bevezethetőségének – a minden érdekelt által való elfogadásán túl – az lenne az előfeltétele, hogy megegyezés legyen abban, hogy a háromlépcsős teszt alkalmazása mellett akár díjigényre is korlátozható-e a lehívásra hozzáférhetővé tétel kizárólagos joga? Ha ebben a kérdésben konszenzus lenne, akkor a WIPO internetegyezményei és az Infosoc-irányelv módosítása nélkül meg lehetne kísérelni a díjigény (kötelező közös jogkezelés) bevezetését legalábbis a fájlmegosztással erősen érintett műfajtákra (zenei, irodalmi, vizuális és audiovizuális alkotások) nézve.

Jelenleg az ipari, jelentős súlyú jogosultak ilyen jogkorlátozásról hallani sem akarnak, holott minden, a határon túlnyúló online szolgáltatások szerzői jogosítására irányuló erőfeszítés fölösleges, ha emellett a fájlmegosztás is terjed. Olyan szűk marad ugyanis a jogszerű szolgáltatások piaca, hogy csak magas árak mellett tartható működésben.

A fogyasztók meggyőzése sem jelentéktelen feladat. Ha az internetszolgáltatásba beépülő díj elég alacsony, akkor remélhető a fogyasztói elfogadás. Nehezen megoldható kérdés a fogyasztói kilépés. Nyilván számos intézmény, vállalkozás, sőt, magánszemély kívánna a díj alól mentesülni azzal a sok esetben valós állítással, hogy nem vesz igénybe fájlmegosztó

⁴¹ Dr. Ficsor Mihály: *Collective management of copyright and related rights*. Kluwer Law International B.V., ed. Prof. Dr. Daniel Gervais, 2006, p. 57–59.

szolgáltatásokat. Ha díjgényről lenne szó, a kilépés kérdése – az üreshordozó-jogdíjhoz hasonlóan – elvileg félretehető lenne, hivatkozva a jogintézmény „rough justice” jellegére. Ha sajtóosan gyakorolható engedélyezési jogban gondolkodunk, a fogyasztói kilépés az adatforgalom, tehát nem a tartalom utólagos ellenőrzése mellett elképzelhető – és a szolgáltatók által a forgalom általános elemzése alapján szűrhető – megoldás.

Megoldást kellene találni a díjak beszédésében közreműködő szolgáltatók érdekeltté tételére (ez nem látszik nehéznek, nyilván a jutalék mértékétől függ) és a jogdíjak átlátható felosztására is. Ez utóbbi a magánszféra védelme miatt csak önkéntes adatközlésre, illetve névtelen felmérésekre, esetleg ráosztásra épülhet.

A helyzet megoldásra vár, sőt, megoldást sürget. Legutóbb az Európai Parlament Jogi Bizottsága által elfogadott Gallo-jelentés⁴² hívta fel az Európai Bizottságot, hogy tegyen lépéseket ennek megtalálására. Az EP kívánatosnak tartja, hogy a – különösen emberi jogi szempontok alapján – kiegyensúlyozott megoldás keresésére terjedjen ki a Bizottság szellemi tulajdon-jogi stratégiája, már csak annak érdekében is, hogy egy jól működő európai digitális piac tudjon létrejönni. A jelentés határozott üzenetet küld a Bizottság felé, amelyben egyértelművé teszi, hogy nem a végfogyasztók ellen folytatott eljárásokban, hanem a piaci szereplők üzleti stratégiáinak átalakításában látja a jövő útját.

Ehhez segítséget és megfelelő terepet nyújthat a jogérvényesítési irányelv előkészítés alatt álló módosítása. Bár az irányelv módosítását előkészítő dokumentumok⁴³ jelzik azt, hogy az internetes jogérvényesítéssel külön, új eszközök bevezethetőségének a megvizsgálásával is szükséges foglalkozni, mivel a jelenlegi eszköztár elégtelennek bizonyult ezekkel szemben. Noha az irányelv felülvizsgálatával kapcsolatos konzultációk során számos érdekvédelmi szervezet⁴⁴ számtalan javaslatot fogalmazott meg, egyelőre a bizottsági dokumentumok csak igen puha megfogalmazásokat tartalmaznak e tekintetben, ugyanakkor azt jelzik, hogy a szolgáltatók intenzívebb bevonása a helyzet rendezésébe mindenképp kívánatos lenne.

⁴² Report on enhancing the enforcement of intellectual property rights in the internal market (2009/2178-(INI)). Committee on Legal Affairs. Rapporteur: *Marielle Gallo*.

⁴³ Ezek gyűjteményét l.: <http://www.sztnh.gov.hu/jogervenyesesites/> (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).

⁴⁴ A 380 véleményről készült bizottsági összefoglaló itt elérhető: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/docs/2011/intellectual_property_rights/summary_report_replies_consultation_en.pdf (a látogatás napja: 2011. augusztus 8.).